

ander onderwerp te kiezen, wijl Dr Schippers naar uit diens eerste artikel kon worden afgeleid, waarschijnlijk een zoo diepgaande behandeling van het onderwerp zou geven, dat het voor mij als spreker en wellicht ook voor de hoorders weinig aantrekkelijk zou zijn opnieuw daarover een bespreking te houden. De Senaat oordeelde evenwel, dat de lezing toch nog kon doorgaan²⁾.

Aan Ds C. persoonlijk zeg ik, dat zijn artikel te mijnen aanzien een volstrekte overbodigheid is geweest. Al hetgeen hij in zijn artikel naar voren brengt, heeft mijn aandacht gehad en is in mijn lezing uitvoerig behandeld.

Hij moge voor zichzelf uitmaken of een schrijver, als hij zich hier veroorlooft, overeenkomt met het negende gebod.

Merkwaardig is ook de laiddunkende toon, waarop deze predikant durft schrijven over de studenten als „baardeloze invloedlozen“ en later nogmaals „belangeloozen“, en over de „hulpbehoevende“ en desondanks „rookwolken van zijn sigaret“ uitblazende studenten. Ook weer een staal van polemiek, die onder ons zooveel bederft. Deze predikant kent Kampen niet, en hem betaamt wat meer voorzichtigheid. Maar, zelfs afgedacht van de kwestie, dat toch ook deze studenten over slechts weinige jaren, als predikant, geroepen kunnen zijn om mee te beslissen ten aanzien van deze materie, geldt toch, dat zij als belijdende leden van onze Kerken niet alleen het recht, maar ook den plicht hebben zich van deze dingen op de hoogte te stellen. Zal deze materie ooit tot een oplossing komen, dan kan het alleen, indien daarvoor werkelijk belangstelling bestaat en ook versterkt wordt onder zooveel mogelijk leden onzer Gemeente. Het zijn niet alleen predikanten als Ds C., die de zaken van onze Kerken in hun studeerkamer en op hun conferenties en in hun bladen zullen uitmaken.

Ds C. toont zich uitermate bezorgd over hetgeen geschiedt met de Emeriti en hun gezinnen, waar de gansche leeftocht afhankelijk is van het Emeritaatsgeld. Hij stelt ze ietwat plastisch voor als „rheumatiek“erig. Wie mijn lezing heeft gehoord weet, dat het juist dezulken waren, wier verzorging ik niet alleen met grooten aandrang heb voorgesteld als eerste plicht onzer Kerken, maar ook bedreigd zag bij handhaving der tegenwoordige regeling. Ik geloof, dat die werkelijk behoeftige predikanten en hun gezinnen bij mij veiliger zijn dan bij Ds C. Want diens gedachten blijken toch ook nog een anderen kant uit te gaan. Dat komt wel heel sterk uit in dezen zin: „Maar moet dan de predikant de éénige (cursief gedrukt bij Ds C.) zijn in de maatschappij, die zijn kinderen of kleinkinderen bij niets toestoppen mag?“ Dat „toestoppen“ zal wel niet mogelijk zijn bij degenen, die door hun veertig-jaren „ploeteren“ met „rheumatiek-handen“ in hun schoot moeten zitten. Die mogelijkheid bestaat slechts bij hen, die over eigen middelen beschikken en die middelen vermeerdert zien door Emeritaatsgelden en daardoor dat „toestoppen“ hunner kinderen nog wat versterkt. Ik antwoord, zonder thans diepgaand op alle kwesties in te gaan: indien er nood is hier en daar en misschien bij velen, dan zal men in dien nood allereerst moeten voorzien en daartoe ook een beroep durven doen op dezulken, ook onder de predikanten, die nog „overvloed“ kennen, wanneer andere middelen (gaan) ontbreken.

Men kome nu niet bij mij aan boord met het vermaan, dat men de leden der Gemeente dan toch in de eerste plaats moet opwekken tot verhooging hunner bijdragen. Die opmerking is aan mijn adres overbodig. Ik heb op meer dan één plaats en op onderscheiden tijden van mijn leven mijn krachten gewijd aan zulk een arbeid en ik blijf natuurlijk erkennen de noodzaak van een immer voortgaande actie. Maar men stelle deze kwestie niet geïsoleerd. Want het geestelijke leven en de geestelijke bearbeiding der Gemeenten en daarbij ook het aantal predikanten en hun tractement komen hier direct in het geding. De geestelijke bearbeiding is hoofdvoorwaarde voor alle geven (dat wij immers vrijwillig willen houden), en daarmede dus ook voor de toekomstige verzorging van onze Emeriti. Onze Commissies van Beheer e.d. mogen arbeiden zoo intensief en volhardend, als maar mogelijk is, als het geestelijk leven der Gemeente is ingezonken, blijft hun arbeid een ploegen op rotsen. Het was een der Kamper hoogleraren (den Hartogh), die bij de bespreking van mijn inleiding voor de studenten, met waardeering constateerde, dat door mij zoo heel sterk het geestelijk belang op den voorgrond was gesteld en als alles-beheerschend was voorgedragen. Dit laatste had Ds C. ook in de slotregels van het courantenverslagje kunnen lezen en het had hem tot voorzichtigheid mogen manen.

Wanneer ik dus in mijn voordracht aansluiting heb gezocht aan de woorden van art. XIII K.O., dat spreekt van voorziening in de „nooddrift“ en daarbij mij ook aansluitend aan hetgeen Dr Schippers in „De Reformatie“ in zijn doorwrochte artikelen heeft opgemerkt, dan meen ik, dat ik den éénigen grondslag, die hier mag gelden, heb gekozen. Evenals vele anderen dit deden. Men is geneigd te vragen of Ds C. inderdaad kennis neemt van hetgeen in ons kerkelijk leven aan den dag komt. Want hij had kunnen bemerken, dat niet ik alleen, maar tal van zijn collega's van dezelfde grondgedachte uitgaand, zich komen verzetten tegen de tegenwoordige regeling. Fulmineert hij ook tegen die collega's? Ik heb er niets van gemerkt. Om slechts een bloemlezing te geven (ik ben er niet zeker van volledig te zijn³⁾), zij aan het volgende herinnerd.

1e. De Kerkeraad van Kampen heeft „een voorstel gedaan, dat de cumulatie van pensioenen wil bestrijden en opkomt uit den „geest“ van artikel 13, welk artikel bedoelt, dat de Kerken de emeriti naar behooren zullen onderhouden“, (aldus de weergave van dat voorstel van Kampen, door Dr K. Dijk in „De Bazuin“ van 12 Mei 1939 gegeven).

2e. De Classis Breukelen heeft blijkens een bericht in

onze pers (ik heb geknipt uit de „Nieuwe Haagsche Courant“ van 19 Mei 1939) gewenscht een „meer uniforme regeling... op basis van de behoeften“. (Spatiëring in de „N. H. Crt.“⁴⁾).

3e. De Particuliere Synode van Utrecht heeft zich met dat voorstel-Breukelen verenigd en besloten aan de Generale Synode een onderzoek te vragen, opdat „met de behoeften der betrokkenen meer rekening worde gehouden dan tot dusver“.

4e. „De Heraut“ van 5 Februari 1933 nam (nog wel in de rubriek van Prof. Dr H. H. Kuyper) op een circulaire van de Gen. Deputaten naar Art. XIII aan de Kerkeraden, waarin de Kerkeraden werden opgewekt de pensioenen te verlagen. Motief: de „algemeene malaise“. Aanbevolen werd, den Emeriti te verzoeken toe te stemmen in een verlaging. Wat zegt Ds Couvée daar nu van, hij met zijn verwijt over „zulke rare (spatiëring van Ds C.) verzoeken“?

Zonder mij nu uit te laten omtrent de merites van elk dezer voorstellen (zoodat ook niemand mag concluderen, dat ik voor of tegen één dier voorstellen zou zijn; dat heb ik uitvoeriger uiteengezet in mijn voordracht zelf) is toch uit deze reeks van voorstellen wel openbaar, dat door velen gevoeld wordt de noodzaak om in de behoeften te voorzien. En dit dan geheel conform hetgeen in artikel XIII K.O. wordt bedoeld.

Kan men nu met grond beweren, tegenover al deze zooveel aangeduide instanties (Kerkeraden, Classis en Particuliere Synode), dat de tegenwoordige regeling dat voldoende doet? Die zoo spreekt gedraagt zich als een vreemde in Jeruzalem. Reeds in 1934 (in „De Heraut“ van 21 Januari 1934) heeft Prof. Grosheide in de toenmaals door hem verzorgde rubriek van Dr H. H. Kuyper geschreven: „De moeilijkheden om de kas naar Art. 13 te vullen, zijn niet alleen een gevolg van de crisis, maar ze hangen ook samen met het systeem“⁵⁾. En om nu maar ineens naar het heden over te springen: in gelijken zin schreef Prof. Dr K. Dijk in „De Bazuin“ van 7 Juli 1939 (onder de vermelding van het bovengenoemde voorstel van de Synode-Utrecht): „Ook in andere ressorten is deze zaak besproken en algemeen is men het in onze Kerken hierover eens, dat op de thans gevolgde wijze de zaak tenslotte dreigt vast te loopen“⁶⁾. Reeds eerder had hij zich uitgesproken in „De Bazuin“ van 12 Mei 1939: „Een andere vraag is of over 'algemeen de kwestie van de pensioenen niet moet worden bezien en of ten opzichte van art. 13, waarmee we dreigen vast te loopen“⁶⁾, geen ingrijpende maatregelen moeten worden getroffen“.

Dus reeds in 1934 de klacht van Prof. Grosheide, dat de moeilijkheden samenhangen met het „systeem“. Laat ons hierop letten. Want er is een tendenz, die niet de fouten van het systeem wil wegnemen, doch dat systeem wil handhaven en tot verdere consolidatie brengen. Ik bedoel het streven naar de z.g. „landelijke samenwerking“. Wat tot nu toe slechts provinciaal werd gedaan, zal dan nu over het gehele land worden uitgebreid. Men mag vragen: wordt hiermede iets veranderd aan het „systeem“ en wordt hiermee een poging gedaan om de fouten van het systeem weg te nemen? In geen deele. De fouten van het systeem worden daardoor slechts vergroot en verergerd. Ik ben niet onbekend met hetgeen op een vorige Synode is gerapporteerd en waarbij met een beroep op enkele deskundigen gewezen werd op de doelmatigheid van een zoo breed mogelijk genomen basis voor een omslagstelsel. Deze, aan de verzekeringswetenschap als een soort dogma ontleende stelling kan niet bestreden worden. Heel iets anders is echter de al of niet doelmatigheid van het omslagstelsel zelf.

Tegen dat omslagstelsel pleiten:

ten eerste: de grondslagen van de samenleving der Gereformeerde Kerken in Nederland, zooals die zoo principieel-scherp zijn uiteengezet in het rapport-Rutgers 1905. Men herleze de lofzeggende daarvan in „De Heraut“ van 16 April 1905 (Prof. Dr H. H. Kuyper), in „De Heraut“ van 28 Mei 1905 (J. H. Donner en W. B. Renkema); zelf eerst voorstanders van een „Algemeene kas“, zijn zij, na ernstige studie, van meening veranderd; zij wijzen erop, dat tal van Kerken bezwaar hebben tegen een „financieel verband“; dit mag „niet anders zijn dan van confessionneelen aard“; in de Acta Synode 1905 (blz. 219: Synode-Commissie; waarin zoo schoon de beginselen zijn ontwikkeld“);

ten tweede: de onafwendbare noodzaak van uniformiteit;

ten derde: de onoverzichtelijkheid voor elke plaatselijke kerk in eigen verplichtingen;

ten vierde: de neiging tot toegankelijkheid tegenover Kerken, die beweren, den omslag niet te kunnen opbrengen en zoo dus ook weer het aandeel in den omslag van de andere Kerken vergrooten. Een voorziening in de individuele behoeften, anders gezegd de „nooddrift“ in elk Emeritaatsgeval, wordt daarbij onmogelijk. (Ik weet, o critic, dat een plaatselijke kerk desgewenscht tot een suppletie mag besluiten);

ten vijfde: het wegnemen van de plaatselijke Kerken van de zorg voor de Emeriti is oorzaak, dat men bij die Kerken zelf het inzicht in haar verplichting tegenover de Emeriti verzwakt.

Ik heb dan ook geen regel gelezen, die ons duidelijk kan maken, dat die landelijke samenwerking de fouten van het „systeem“, waarover Prof. Grosheide in 1934 klaagde, kan wegnemen. Ik heb zulk een poging tot verduidelijking ook niet gevonden in de circulaire, die onder datteekening van „Amsterdam, Mei 1937“⁶⁾ is rondgezonden aan de Kerkeraden (via Particuliere Synoden) en waarbij de landelijke samenwerking nog weer werd verdedigd en toetreding daartoe verzocht.

Getroffen heeft mij hetgeen vroeger is gezegd door Prof. Greijdanus. Prof. Dr K. Dijk herinnert daaraan in „De Bazuin“ van 7 Juli 1939. Prof. Greijdanus, toen nog predikant, heeft op de Synode 1917 gezegd, „dat de lasten niet zwaarder worden door het emeritaat—want

4) Mij is niet duidelijk, hoe ooit met uniformiteit kan worden voorzien in individuele behoeften, maar ik laat dit nu maar rusten.

5) Spatiëring van mij, A. S.

6) „Namens de deputaten“; men kan vragen: welk gezag hadden de deputaten, om dezen stap te ondernemen met de aanduiding van hunne qualiteit?

de geëmeriteerde is predikant van deze bepaalde Kerk en blijft (spatiëring van Prof. Dr K. Dijk) het, zij het buiten praktischen dienst—maar door de komst van een anderen dominé, die nu naast en bij het emeritaatsgeld van den eersten traktementsgeld kost“. Prof. Greijdanus heeft hiermede een standpunt ingenomen, dat zich volstrekt logisch aansluit aan hetgeen Prof. Rutgers in zijn bekend rapport aan de Synode 1905 heeft uiteengezet. Prof. Dijk verzekert, dat Prof. Greijdanus de even-geciteerde opvatting „tot nu toe gehandhaafd“ heeft. Van Prof. Greijdanus (die ons altijd de weldaad heeft bewezen de argumenten voor zijn meening te geven, zoodat, wie tot eigen overtuiging begeert te komen, bij hem de gelegenheid daartoe vindt), zeg ik, mij nu beperkend tot het onderwerp van dit artikel: hadden de Kerken maar meer geluisterd ook naar Prof. Greijdanus ook op het punt van art. XIII: wij waren dan niet zoo in het moeras geraakt als het thans het geval is.

A. SCHILDER.

Bellamyane psalm?

In „Bellamy Nieuws“, het officiële orgaan van de Internationale Vereeniging Bellamy, komt geregeld een rubriek voor: Uit het dagelijksche leven. In deze rubriek worden door „oom“, „tante“ en een „neef“ de gebeurtenissen uit het leven van elken dag kritisch bekeken. De slotconclusie is natuurlijk steeds: Och, wat zou het in den Bellamy-staat toch anders gaan! en: Zulke dingen zouden in de Bellamy-samenleving niet mogelijk zijn. Gewoonlijk worden onderwerpen behandeld als deze: de lage loonen van de kweekelingen met acte; de verschrikkelijke concurrentienij tussen menschen, die in hetzelfde bedrijf werkzaam zijn; het werk van de reclame; het sluiten van een huwelijk niet uit liefde, maar uit geldelijke overwegingen en al de narigheden, die daaruit voortvloeien; enz.

Een enkelen keer wordt evenwel ook overgestapt op het terrein van de kerk en van den godsdienst. Niet al te vaak natuurlijk, omdat men terdege rekening moet houden met de omstandigheid, dat er heel wat lezers van „Bellamy Nieuws“ zijn, die van kerk en christendom niets moeten hebben. Toch wordt het noodig geoordeeld soms ook over den bijbel iets te zeggen, om tegenstanders, die altoos weer met beginselbezwaren aankomen, wat voorzigtiger te doen zijn in hun uitspraken.

Zoo wordt in den 7en jaarg. no. 6, 1939 door neef meegedeeld, dat hij als onderwijzer zijn kinderen een psalm-verse geleerd heeft. De beurt was volgens den rooster aan Ps. 113: 4. En neef reciteert op verzoek van tante:

Wie is aan onzen God gelijk,
Die armen opheft uit het slijk,
Nooddruftigen, van elk verstooten,
Goedgunstig opheft uit het stof,
En hen, bekleed met eer en lof,
Naast prinzen plaatst en wereld-grooten?

De opmerkingen over dezen psalm komen van verschillende kanten. Tante om te beginnen, oordeelt, dat het een echte Bellamyane psalm is, maar oom denkt dat het over den hemel gaat. In ieder geval, zoo betoogt hij, zegt het vers duidelijk, dat er door God geen verschil gemaakt wordt tusschen hoog en laag, en arm en rijk. Neef zegt tenslotte, dat een vriend van hem—zonder twijfel ook een Bellamyane—dezen psalm zag als een profetisch woord.

Dit alles wordt vermeld om de christenen tot nadenken te stemmen, en om hen naar de zijde van de Bellamyane over te brengen.

Een wonderle inlegkunde wordt toch aangewend om dezen psalm als Bellamyane psalm te kunnen bestempelen.

In Ps. 113: 7 en 8 wordt volgens de exegeten duidelijk heengewezen naar het lied, dat Hanna zong toen de Heere haar gebed verhoord had en haar een zoon voor den Heere geschonken had—Samuël. 1 Sam. 2. Hanna, de vrouw, die zeer gebukt ging onder het feit, dat zij geen kinderen voortbracht en dat zij als moeder niet mee kon helpen bouwen aan Israël's groote toekomst, om de belofte van het heil verder te dragen van geslacht tot geslacht, zingt in een danklied, dat de Heere haar de arme en ellendige heeft aangezien en verhoogd heeft en Zijn rijke gunst ook aan haar, kinderlooze vrouw van vroeger, bewezen heeft.

Het is dus alvast raadselachtig hoe men zeggen kan, dat deze woorden wel op den hemel zullen slaan.

In den grondtekst van Ps. 113 wordt voorts nadrukkelijk gezegd, dat het de HEERE is, de Verbonds God, Die den nederige verhoogt. Hanna heeft haar ziel uitgestort voor den Heere. Zij is gegaan naar het heiligdom, naar het centrum van Israël's godsdienstig leven, om daar te bidden en te offeren en haar geloften te betalen. En de Heere heeft dat gebed verhoord. In haar vernedering en verachting heeft Hanna dus niet opgehouden te bidden tot den Heere. Zij heeft zich gewend tot haar trouwen God en uitgezien naar Zijn hulp.

Het is dus eveneens raadselachtig hoe gesproken kan worden van een Bellamyane psalm. Het is niet het stelsel, dat uitkomst verschaft, en niet het nieuwe systeem, dat den arme verhoogt, maar het zich verlaten op en het leven bij het Woord des Heeren en bij de beloften Gods.

En zoo spreekt deze psalm juist zeer krachtig tegen de Bellamy-gedachte, zooals trouwens heel de Schrift. Deze psalm spreekt van iemand, die, levend op het erf des Verbonds, met het oog des geloofs, ziet de daden van den Heere zijn God en die het met een dankbaar hart uitroept: Hij richt den geringe op uit het stof. Daarom moet de Naam des Heeren geprezen worden—vers 2.

D.

H. M.

Oneerlijk

Ruim vijf-tiende: „De haald“, met was versterd

Wijlen Ds. nog wel beke-director van zijn woord v-sche Geschi-hem daartoe telijke vriend hij met vo-schrijft o.m. overeenstem-Bijbelsche G-zij haar taa-losse Bijbels-eenvoud der wordt gebra-haal van de-geboekt, en-zelve. Spaar-nissen lessen gevolgd, die-maar zoo, d-voelt, wat h-sprekt“.

Dit boekje 1936 versche-zorgd door-den Tol Jz.

Nu is er de vorige di-schil treedt Van de 100-er 76 terug-nieuwe zijn t-deze verand-gave kan er-komt de za-dering een l-is hier inder-Alle oude-den Heere J-weggelaten.

Waarom t-Rotterdam t-voorwoord v-toch een be-de Schrijfste-Bovendien-Bijbelles een-ster oorspro-ner juist an-Nu blijkt t-oorspronkelij-zijn minst h-wijziging de-wijziging teg-Donner Ingh-Eerlijkheid-xterk gewijzi-En Ds Dries-geven, dat h-ook in dezen-ner, noch m-Wat nu di-wij achten z-uitgave.

We lezen-'s vaders ten-Jabbok opga-van 6—10 t-onderstellen-In letterlijke-om zijn naan-Daarbij ko-en meisjes p-naamsverand-naamsverand-Maar ellieve,vaders tent?-welijke zonde-zegen was vr-Nog op ee-dacht.

Wanneer d-jongeling te-gende toepas-

„De bedroe-toen ze haat-Heere Jezus-overwon. Ge-ren! Zoo a-lichaam bracht-e ook naa-zijn: eer-te den k-zondig i-wel barm-dat men-heeft, en

Wij vragen-de bestaanba-laten, of reke-mogen van e-Een ding w

2) Ds Couvée is reunist van S. S. R. De schrijver van dit artikel eveneens. Redactie.

3) Ik schrijf deze regelen in mijn vacantie-verblijf.